

Р 15.2.643

Република Србија
МИНИСТАРСТВО РАДА,
ЗАПОШЉАВАЊА
И СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ
Сектор за бригу о породици и
социјалну заштиту

Одељење за управно-надзорне послове у
области породичне заштите
Број: 570-03-00282/2012-14
Датум: 08.01.2013. године
Београд

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
Београд

Примљено: 16 JAN 2013		
Службени број:	Број предмета:	Година:
13	4474/928	

Драгана Грбовић

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
-за Заменицу заштитника грађана Тамару Лукшић Орландић-

БЕОГРАД
Ул. Делиградска бр. 16

Поводом Вашег акта којим обавештавате ово министарство о исходима спроведене контроле законитости и правилности рада органа управе и стања заштите жена од насиља у породици, а у којима констатујете да Министарство рада, запошљавања и социјалне политике није извршило своју обавезу проистеклу из Општег протокола о поступању у случајевима насиља над женама и донело посебан протокол о поступању у случајевима пријаве насиља над женама и сарадњи са другим органима и установама, обавештавамо Вас о следећем.

Обавезу доношења Посебног протокола проистеклу из Општег протокола ово министарство није реализовало у дозвољеном року из објективних разлога, али је предузело мере да се та обавеза изврши у најкраћем могућем року, а најкасније до 28.02. 2013. године. Такође Вас обавештавамо да ово министарство у потпуности прихвата све остале препоруке Заштитника грађана.

У том смислу Министарство рада запошљавања и социјалне политике континуирано прати и реагује на појаву насиља у породици посебно женама и децом, па користимо прилику да Вас упознамо са досадашњим активностима која су у складу са образложењем и препорукама Заштитника грађана.

У оквиру система социјалне и породичноправне заштите грађана, који по својим законом дефинисаним овлашћењима има централну и координативну улогу

у борби против насиља у породици и организовању помоћи и подршке жртвама насиља у породици, функционише центар за социјални рад-орган старатељства као кључна институција. Наведена установа социјалне заштите у оквиру својих надлежности прати појаву насиља у породици и у складу одређује обим, садржај и начин реаговања. На основу извештаја свих центара за социјални рад у Републици евидентно је да број евидентираних случајева насиља у породици ескалира. Међутим, без обзира на то, та ескалација не мора бити резултат неког стварног повећања броја случајева насиља у односу на претходни период. По оцени овог министарства повећање евидентираних броја случајева насиља у породици је пре свега резултат свеобухватнијег и континуираног реаговања опште и стручне јавности на ову појаву. Грађани, стручњаци запослени у разним системима и жртве насиља постали су знатно осетљивији на ову појаву, не доживљавају је као нечију приватну ствар и ненормализујује, па је из тих разлога чешће је пријављују и реагују на њу. Оно што у сваком случају може да забрињава то је повећање броја изузетно тешких облика насиља у породици које за последицу има драстично повређивање и смртни исход жртве. Као жртве насиља у породици у највећем броју јављају се најнемоћнији чланови, жене, деца и стара лица.

Кривичним закоником и Породичним законом Републике Србије обезбеђена је кривичноправна и грађанскоправана заштита жртва насиља у породици. Тако је у Породичном закону у члану 197. верификовано шта је насиље у породици и ко има право на заштиту од насиља у породици а у члану 198. мере заштите од насиља у породици.

Насиље у породици

Члан 197.

(1) Насиље у породици, у смислу овог закона, јесте понашање којим један члан породице угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство другог члана породице.

(2) Насиљем у породици, у смислу става 1. овог члана, сматра се нарочито:

1. наношење или покушај наношења телесне повреде;
2. изазивање страха претњом убиства или наношења телесне повреде члану породице или њему блиском лицу;
3. присиљавање на сексуални однос;
4. навођење на сексуални однос или сексуални однос са лицем које није навршило 14. годину живота или немоћним лицем;
5. ограничавање слободе кретања или комуницирања са трећим лицима;
6. вређање, као и свако друго дрско, безобзирно и злонамерно понашање.

(3) Члановима породице у смислу става 1. овог члана сматрају се:

1. супружници или бивши супружници;
2. деца, родитељи и остали крвни сродници, те лица у тазбинском или адоптивном сродству, односно лица која везује хранитељство;
3. лица која живе или су живела у истом породичном домаћинству;

4. ванбрачни партнери или бивши ванбрачни партнери;
5. лица која су међусобно била или су још увек у емотивној или сексуалној вези, односно која имају заједничко дете или је дете на путу да буде рођено, иако никада нису живела у истом породичном домаћинству.

Мере заштите

Члан 198.

(1) Против члана породице који врши насиље суд може одредити једну или више мера заштите од насиља у породици, којом се привремено забрањује или ограничава одржавање личних односа са другим чланом породице.

(2) Мере заштите од насиља у породици јесу:

1. издавање налога за исељење из породичног стана или куће, без обзира на право својине односно закупа непокретности;
2. издавање налога за усељење у породични стан или кућу, без обзира на право својине односно закупа непокретности;
3. забрана приближавања члану породице на одређеној удаљености;
4. забрана приступа у простор око места становања или места рада члана породице;
5. забрана даљег узнемиравања члана породице.

(3) Мера заштите од насиља у породици може трајати највише годину дана.

(4) Време проведено у притвору као и свако лишење слободе у вези с кривичним делом односно прекршајем урачунава се у време трајања мере заштите од насиља у породици.

У складу са одредбама Породичног закона у области заштите од насиља у породици, центар за социјални рад-орган старатељства има овлашћења почев од покретања судског поступка, помоћи суду у прибављању потребних доказа, достављања налаза и мишљења о сврсисходности тражене мере, до предузимања мера старатељске заштите, ургентног збрињавања и предузимања других мера породично-правне и социјалне заштите. Тако је одредбом члана 284. став 2. Породичног закона прописано: «Тужбу за одређивање мере заштите од насиља у породици, као и за продужење мере заштите од насиља у породици, могу поднети: члан породице према коме је насиље извршено, његов законски заступник, јавни тужилац и **орган старатељства**», а одредбом члана 286. истог закона «Ако орган старатељства није покренуо поступак у спору за заштиту од насиља у породици, суд може затражити од органа старатељства да пружи помоћ у прибављању потребних доказа и да изнесе своје мишљење о сврсисходности тражене мере.» Посебном одредбом чланом 289. став 2. Породичног закона прописано је обавеза центра за социјални рад-органа старатељства да води евиденцију и документацију како о лицима према којима је насиље извршено, тако и о лицима против којих је одређена мера заштите и да начин вођења евиденције и документације прописује министар надлежан за породичну заштиту.

Влада Републике Србије усвојила је, априла 2011.године, Националну стратегију за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима („Сл.гласник РС” број 27/11) полазећи од препорука Комитета УН за елиминацију свих облика дискриминације жена (*CEDAW*) и резултата рада Припремног комитета Савета Европе за израду Конвенције о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (*CAHVIO*). Захваљујући претходно спроведеним истраживањима цивилног сектора (Виктимолошко друштво Србије, Аутономни женски центар) као и надлежне институције у Аутономној покрајини Војводини о распрострањености и облицима насиља над женама у породици и партнерским односима – добијени су корисни подаци и јасна слика о проблему, које би требало да третира ова Стратегија, и одређени стратешки правци: 1) превенције, којом се жели успоставити систем примарне, секундарне и терцијарне превенције, 2) нормативног оквира како би се унапредили национални прописи за заштиту жена од насиља, 3) мултисекторска сарадња и подизање капацитета органа и специјализованих служби, и 4) систем мера заштите и подршке жртвама.

У циљу оспособљавања кључне институције система социјалне и породично правне заштите центра за социјални рад-органа старатељства да одговори обавезама у борби против насиља у породици и помоћи жртвама насиља у породици највећи број стручњака (психолога, педагога, социјалних радника и правника) је похађао обуке по акредитованим програмима, везане за проблематику породичног насиља, и то:

1. Насиље у породици и институционална заштита
2. Организовање конференције случаја за заштиту од насиља у породици
3. Координирана акција локалне заједнице у превенцији и заштити од насиља у породици
4. Покретање судских поступака од стране органа старатељства
5. Рад са жртвама насиља у центрима за социјални рад
6. Рад са насилницима у центру за социјални рад
7. Превладавање професионалног стреса

Како би се на најбољи начин сагледала појава насиља у породици у овом делу обавештења, а и обим и садржај реаговања центара за социјални рад – органа старатељства презентујемо следеће податке о раду ове установе социјалне заштите:

Број евидентираних жртава насиља у породици у Републици Србији

Подручје Србије	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Централна Србија	1930	2479	3416	3534	3528	4319
Војводина	1163	1704	1851	1988	1846	2032
КиМ	73	84	49	30	73	102
Београд	275	436	956	2323	2193	2028
Србија укупно	3441	4703	6272	7875	7807	8481

Овај број жртава насиља у породици центри за социјални рад су евидентирали и наравну обезбеђивали помоћ и подршку, у оквиру 3772 породице. Од укупног броја жртава насиља у породици 3392 су деца, 845 су млади, 3188 су одрасла лица и 1056 старих лица. По полној структури, 5865 особа женског пола деца, млади, одрасла и стара лица су жртве породичног насиља.

Начин пријављивања насиља у породици у 2011. години

Порекло пријаве	Број извршених пријава
Члан породице	1843
Пријава другог лица ван породице	488
Пријава установе (дечји вртић, школа, здравствена установа)	658
Пријава МУП	2407
Захтев суда по чл. 286 ПЗ	673
Пријава НВО или удружења грађана	33
Орган старатељства по сл. дужности	537
Пријава жртве	1169
Анонимна пријава	299
Неко други	190
УКУПНО	8297

Поступци за заштиту од насиља у породици које је покренуо орган старатељства по службеној дужности у 2011. години

Врста поступка	Број поступака
Поступак за одређивање мере заштите од насиља у породици по ПЗ	294
Поступак за лишење родитељског права	163
Поступак за делимично лишење родитељског права	149
Поднета кривична пријава због извршења кривичног дела насиља у породици	368
Поступак за лишење пословне способности извршиоца насиља	32
Принудна хоспитализација насилника по одредбама ЗВПП	41
Парнични поступак за заштиту права детета	145
Нешто друго	475
УКУПНО	1667

**Структура изречених мера грађанскоправне заштите
од насиља у породици за 2011. годину**

<i>Врста мере</i>	Број лица жртава насиља у породици заштићени изреченом мером
Издавање налога за иселење из стана или куће без обзира на право својине/закупа непокретности	71
Издавање налога за уселење у стана или кућу без обзира на право својине/закупа непокретности	8
Забрана приближавања члану породице на одређену удаљеност	246
Забрана приступа у простор око места становања или места рада члана породице	160
Забрана даљег узнемиравања члана породице	302
УКУПНО	787

Без обзира на значајан рад стручњака у систему социјалне заштите на борби против насиља у породици и организовању заштите жртава насиља у породици посебно жена и деце, ефекти предузетих мера нису задовољавајући. Највећи проблем у реализацији борбе против насиља у породици и заштити жртава породичног насиља је изостанак благовремене, целовите, континуиране и системске сарадње различитих сектора. Ниједан друштвено организовани систем, па био он «формално моћан», као систем социјалне заштите, са проблемом насиља у породици не може да се избори сам. У реализацији свих активности везаних за појаву насиља у породици морају се укључити и други ресори, посебно здравствени систем, образовни систем, правосудни систем, министарство унутрашњих послова, запошљавање, јединице локалне самоуправе, невладин сектор итд.

Из тих разлога Влада Републике Србије је на седници одржаној 24. новембра 2011. године, усвојила Општи протокол о поступању, сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и у партнерским односима. Овај корак представља реализацију прве активности Владе РС у спровођењу општег циља «Унапређивање мултисекторске сарадње и подизање капацитета институција» у оквиру треће стратешке области Националне стратегије за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима. Сврха општег протокола је да на целовит начин осигура да свака установа може да поступа у складу са својим законским овлашћењима и обавезама делотворно и целовито, како би се дугорочно

заштитила жртва насиља у породици, обезбедили услови за изрицање одговарајуће санкције насилнику, односно обезбедиле друге мере које би требало да помогну, путем промене вредносних ставова повратку насилника друштвено прихватљивом понашању.

У складу са усвојеним Општим протоколом..., Министарство рада, запошљавања и социјалне политике има обавезу да донесе **Посебан протокол о поступању установа социјалне заштите у борби против насиља у породици и организовању помоћи и подршке жртвама породичног насиља. Поступак израде и усвајања посебног протокола је у току, и очекује се да ће активности бити окончане најкасније до 28.02.2013. године.** Целокупан садржај посебног протокола ће бити заснован на стандардима стручног рада прописаним Правилником о организацији рада и стандардима стручног рада центра за социјални рад. У том смислу посебан протокол ће поштовати четири основна принципа рада, благовременост (хитност), целовитост, континуираност у раду и законитост рада.

Управа за родну равноправност (у саставу Министарства рада, запошљавања и социјалне политике), полазећи од свог делокруга регулисаног чланом 17. став 3. Закона о министарствима („Сл.гласник РС” број 72/12) – само је у 2012.години, примењујући Националну стратегију за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима од априла 2011.године („Сл.гласник РС” број 27/11):

- Припремила и подржала поступак на основу кога је Република Србија, 4.априла 2012.године, потписала Конвенцију Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици од 2011.године; у току су радње усмерене ка потврђивању Конвенције, које би, до 1.септембра 2013.године, требало да резултирају Предлогом закона о потврђивању овог међународног споразума;
- Израдила базу података намењену пружаоцима и пружитељкама услуга заштите од насиља у породици у локалним заједницама на територији Републике Србије;
- У вези са радом са починиоцима/починитељкама насиља у породици и у партнерским односима:
 - организовала, у мају 2012.године, семинар за писање програма акредитације за даљу обуку стручњака и стручњакиња за рад са наведеним лицима,
 - спровела, за 16 стручњака и стручњакиња, од 18. до 21. јуна 2012.године, студијску посету организацији АТВ из Норвешке, која се бави обуком за рад са насилницима/насилитељкама,
 - подржала израду и штампање *Приручника за обуку професионалаца/ки за третман рада са починиоцима насиља у партнерским односима;*
- Превела и објавила књигу *Љутити човек* са жељом да се допринесе подизању свети јавности о проблему насиља у породици и скрене пажња на последице које оно оставља на децу, која никада нису само сведоци насиља, већ су увек и жртве (промоција књиге одржана је 14.јуна 2012.године у Београду);
- У сарадњи са Правосудном академијом, у јуну месецу 2012. године, организовала два семинара за тужиоце (у Нишу и Београду), на којима су

- учесници и учеснице упознати са начинима упућивања на третман рада са починиоцима и починитељкама насиља у породици и у партнерским односима;
- На основу расписаног јавног конкурса за најбољи завршни рад на дипломским и постдипломским студијама са темом из области сексуалног и родно заснованог насиља, наградила мастер тезу Ане Костић *Забрана дискриминације и узнемиравања у области рада* одбраћену на Правном факултету Универзитета у Новом Саду;
 - Иницирала истраживање о успостављању јединственог националног телефонског броја на који би се пријављивали случајеви насиља и усмеравале жртве на службе помоћи у локалној заједници;
 - Организовала једнодневну Националну конференцију „Борба против насиља у породици, шта даље?” у Београду, 23.ноцембра 2012.године уз подршку амбасада Краљевине Норвешке и Краљевине Шведске; представљени су резултати пројеката државног и невладиног сектора: „Борба против родног и сексуално заснованог насиља“, „Мапирање породичног насиља према женама у Централној Србији”, пилот пројекат за рад са починиоцима и починитељкама насиља у породици и документарни филм „Жене које су убиле своје насилнике”; учесници и јавност су се упознали са: превентивним активностима против насиља у школама, значајем приступања Републике Србије Конвенцији Савета Европе о спречавању и сузбијању насиља над женама и насиља у породици и радом Саветовалишта против насиља у породици;
 - У оквиру 16 дана активизма, на Радио телевизији Србије су, од 23.ноцембра и наредних 15-так дана, приказана три спота о насиљу у породици; спотови су израђени на основу захтева и по сугестијама Управе за родну равноправност и говоре о тешким последицама, које насиље оставља на породицу и њене чланове и чланице; и
 - Планирано је да се у 2013.години приступи изради Акционог плана за спровођење Националне стратегије за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима.

Министарство рада, запошљавања и социјалне политике ће одмах, а најкасније до 28.02.2013. године, по окончању поступка израде и усвајања Посебног протокола о поступању установа социјалне заштите у случајевима насиља над женама и сарадњи са другим органима и установама, обавестити Заштитника грађана. .

НАЧЕЛНИК

Драган Булевић

